

Ontwikkelsprek

Met het internationaliseren van de Masters Architectuur en Stedenbouw vinden vele internationale studenten hun weg naar onze opleidingen.

Het vinden van aansluiting in de Nederlandse bouwpraktijk, onder andere als onderdeel van het externe curriculum, blijkt niet altijd eenvoudig. Het antwoord daarop is niet rechtstreeks te formuleren. In het kader van verdere ontwikkeling van de opleidingen willen we graag dit gesprek gebruiken om inspiratie en focus in mogelijke denkrichtingen te exploreren.

Op welke wijze kan de academie een rol spelen zodat het talent van deze studenten meer gezien, benut en inclusief gemaakt kan worden in de praktijk?

Welke kansen biedt de diversiteit van onze studenten (toekomstige ontwerpers) de Nederlandse bouwpraktijk?

Internationaal en nationaal

Het panel reageert op de eerste vraag als vakgenoten. We hebben een gedeelde uitdaging, namelijk hoe staat de architectuur in Nederland er voor? Hoe brengen we de nieuwe generatie in al zijn kleur naar voren? Dit geldt voor de hele architectuurwereld. In Londen treffen allerlei architectuurplatforms elkaar jaarlijks in de zomer. Daar worden talenten gepresenteerd. In Nederland onderbelichten we momenteel ons eigen talent en onze eigen discipline. De opgave is dan ook breder dan alleen de academie.

In Nederland hebben we European en de Dutch Designweek, maar we moeten daarnaast bekijken hoe we onze talenten in de opleiding beter zichtbaar maken voor de buitenwereld. De TUE zet hier vlogs en dergelijke voor in. MA+U maakt filmpjes van studenten en hun werk. Daarmee kunnen we aandacht vragen voor onze talenten binnen de opleiding.

We zullen deze suggestie breed moeten oppakken binnen onze visie ten aanzien van internationalisering. Het Nederlands ontwerp wordt in het buitenland gewaardeerd, waardoor veel studenten uit het buitenland hier komen studeren en vervolgens onze kennis en ons gedachtegoed weer de wereld in meenemen. Dat is een kracht die we kunnen benutten. Diverse ministeries hebben de handen ineens gestoken om ontwerp van Nederlandse architecten in het buitenland zichtbaar te maken. Er zijn veel interessante aspecten aan internationalisering.

De financiering van Archiprix is op dit moment onzeker. European is momenteel niet meer dan een licentie. Er is tijdelijk minder draagvlak. Hoe kunnen we de infrastructurele faciliteiten weer verder brengen met de academies en de universiteiten? Er moet iets nieuws voor bedacht worden dat het op een hoger niveau brengt. In het verleden was er het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, dat maakte dat architectuur zichtbaar was. Destijds waren er ook culturele attachés die een belangrijke rol speelden. Je zou alle culturele ambassadeurs van de landen waarvan studenten bij MA+U de opleiding volgen kunnen uitnodigen om hen te laten zien dat hun studenten bij ons studeren en die kennis meenemen naar hun land van afkomst.

Nederland heeft een grote naam als het gaat om ontwerpen. Maar we moeten ook veel aandacht besteden aan wat wij van de internationale studenten kunnen leren en van hun cultuur. Voel eigenaarschap voor de cultuur van jezelf en van de ander, dat is leerzaam voor jou en je omgeving.

Wat kunnen wij leren van de internationale studenten?! Dat is een interessante vraag voor de opleiders in Nederland. Het hoeven niet de Nederlandse strategieën te zijn die ze naar hun thuisland over gaan brengen zonder dat ze daarbij hun culturele en governance setting in ogenschouw nemen. Juist die aspecten spiegelen tussen studenten, dat is onder andere een onderwerp van de World School: *Wat is de waarde van mijn deskonderzoek nou daadwerkelijk in de buitenlandse praktijk? In hoeverre is mijn onderzoek bruikbaar in een andere buitenlandse context?*

Taalvaardigheid

Onze buitenlandse studenten hebben meer moeite om de arbeidsmarkt in Nederland te betreden. Hoe kunnen we dat verbeteren? Hoe kunnen we de kwaliteiten van onze studenten beter laten zien aan de arbeidsmarkt? Uit onderzoek onder onze werkveldpartners is gebleken dat taalbeheersing een belangrijke factor is. Daarom wordt er nu ook een cursus Nederlands aangeboden vanuit de opleiding. Maar zo'n extra cursus is moeilijk te combineren met opleiding en werk. Als MA+U zoeken we manieren om de studenten beter te begeleiden.

Visa

Naast de taal is het visum soms een probleem. Daardoor komen buitenlandse studenten makkelijker bij grote (vaak meer internationaal georiënteerde) bureaus dan bij kleine (vaak meer regionaal georiënteerde) bureaus. We willen onze studenten ook graag bij kleinere bureaus laten werken.

Studenten geven aan dat een taal leren ingewikkeld is naast het studeren aan de academie, maar ze ervaren ook dat ze minder betrokken worden bij zaken binnen het bureau. Dat geven ook onze oud-studenten aan. Je moet bijna een cultuurverandering in de bouw aanbrengen om buitenlandse studenten in Nederlandse bureaus mee te kunnen laten draaien.

Stage versus traineeship

Een ander facet waar buitenlandse studenten tegenaan lopen is het feit dat er door de overheid is bepaald dat niet-EU-studenten geen stage mogen lopen, zij moeten een CAO-contract hebben om te mogen werken. Een stage als een eerste begin zou hen juist helpen. Veel architectenbureaus en stedenbouwkundige bureaus willen een buitenlandse student eerst tijdelijk inhuren om te kijken of de samenwerking goed verloopt.

Daarnaast wordt de vraag gesteld of er mogelijkheden zijn voor traineeships. Volgens de wet moeten niet-EU-studenten een baan hebben, maar mogelijk is een traineeship wel passend voor deze doelgroep. Bij de verschillende overheden (ook op het gebied van ruimtelijke ordening) wordt vaak met behoorlijke traineeships gewerkt, dus wellicht biedt dat mogelijkheden.

Intercultural awareness

Een ander aandachtspunt is de interculturele oriëntatie: studenten uit het buitenland die bij Nederlandse bureaus werken moeten zich conformeren aan het Nederlandse arbeidsethos. Vanuit de historie is Nederland inclusief en progressief, maar uit ervaring is gebleken dat mensen zich vaak moeten conformeren.

Veranderende arbeidsmarkt

De problematiek die we aanhalen is groter dan alleen de academie. Het panel vraagt zich af of je als academie een poule kan organiseren van bureaus waarmee je nauwe banden onderhoudt en waarmee je vanuit warme contacten makkelijker ingangen kan genereren voor (niet-EU) studenten? De veranderende arbeidsmarkt en de positie van ontwerpers moet hierin betrokken worden. De arbeidsmarkt verandert steeds meer in de richting van flexibele teams die internationaal opereren.

Het samenwerken gaat veel meer online. We beschouwen de internationale studenten nu als individuen, maar je zou ze als teams kunnen beschouwen. Teams van internationale en nationale studenten die samen op projectbasis gaan werken in plaats van op vaste basis. Deze teams kunnen op diverse plaatsen op aarde werken en steeds van samenstelling veranderen. De vraag is of er voorbeelden zijn van dergelijke initiatieven? Kan je deze teams onder de aandacht brengen van het werkveld zodat de studenten herkenbaar en benaderbaar zijn voor werkveldpartners?

Breng jonge talentvolle ontwerpers actief samen en kijk daarbij ook naar de diversiteit die juist voor een nieuwe generatie kan worden ingevuld binnen de sector. Daar zit een interessante kans voor MA+U. Een frisse blik op de opleiding 'kapitaliseren' voor de academie en de sector als geheel.

Dit vraagt van twee kanten innovatie, van zowel opdrachtgevers / werkveldpartners als van de opleidingen. Aan de kant van de arbeidsmarkt moet er dan ook actief op zoek worden gegaan. Die zoektocht is wel al gaande, misschien vanuit wat internationale studenten meebrengen en wat ze in teamverband kunnen inbrengen aan andere perspectieven en eigen meerwaarde. Het is voor MA+U belangrijk om juist DAT te gaan 'broadcasten' en vanuit die visie specifiek het werkveld in te gaan en mogelijk nieuwe partners te vinden. Dan moet je elkaar wel vanuit beide kanten goed 'verstaan'. Interdisciplinaire teams moet je goed kunnen samenstellen, dat is belangrijke voorwaarde voor succes. Benadruk als opleiding wat de toegevoegde waarde van internationale studenten voor bureaus kan zijn.

Platforms en media

Het panel geeft aan dat we met zijn allen onze platforms niet op orde hebben en ook de mediakanalen niet. Ze zien wel allerlei teams, met name jonge talentvolle ontwerpers vinden elkaar wel. Daarnaast zou je kunnen spreken over een beweging. Er ontstaat een nieuwe ontwerpopgave door de diversiteit. De huidige generatie is veel diverser dan de vorige. Kunnen we dit inzetten in vraagstukken die we hebben in het land en daarbuiten?

Opdrachtgeverschap

Europas had de afgelopen twee jaar een opdrachtgeverschap vanuit Amsterdam en Rotterdam. In de VS gebeurt dit al meer vanuit de steden (<https://www.designforthejustcity.org/>). Hoe kunnen we opdrachtgeverschap weer aanjagen? In het verleden was er een breed uitgezette vraag vanuit de Rijksbouwmeester richting ministeries met de oproep: "Wees opdrachtgever, wij leveren de teams." Een dergelijk initiatief zou op structurele basis interessant zijn. Maar we moeten ook zelf meer samenwerken binnen de bouwwereld. Veel netwerken werken niet samen en weten niet van elkaar.

Individualisme / landelijke exposure

Individualisme is er zeker, maar hier kan een collectieve kracht uit ontstaan, dat is eigen aan de volgende generatie. Er is geen sectorbrede consensus over hoe je het geld goed kunt besteden en kunt richten zodanig dat het zich gaat 'optellen.' Er is wel een dergelijk overleg, het onderzoeken waard wat dit is en hoe je je hier als opleidingen (landelijk) in kan representeren.

Het panel vraagt zich af hoe je initiatieven en opgaves aan elkaar kan verknopen zodat je slagkrachtig en zichtbaar bent als gehele sector?

We moeten onze toegevoegde waarde zelf gaan aantonen in den lande.

De verantwoordelijkheid ligt bij onszelf, wij hebben zelf een actieve rol om daarin de werkveldpartners als vanzelf een vraag te laten stellen zodat ze onze studenten uiteindelijk zelf willen en er actief naar vragen.

In het jaarlijkse programma 'Wordschool' van MA+U ondergaan studenten een fijne confrontatie met internationale settingen, opgaves en elkaar.

Mogelijk vervolg

Nadat het rapport van Hobéon over de visitatie is opgeleverd, is het interessant om met MA+U, de TUE, studenten van andere academies en AIR samen te komen. AIR wil een open platform oprichten, samen met de Rijksbouwmeester.